

Міністерство освіти та науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Філологічний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератур
Кафедра української філології і методики навчання фахових
дисциплін

**Поліаспектність творчості
Лесі Українки
(до 150-річчя з дня народження)**

Збірник наукових статей і тез

Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2021

УДК 821.161.2.09

П49

Рекомендовано до друку Вченою радою Південноукраїнського
національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 4 від 28 жовтня 2021 року)

Редакційна колегія

Бандура Т. Й., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор;

Босва Е. В., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор;

Яремчук Н. В., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор.

Рецензенти

Шевченко Т. М. – доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української літератури Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

Гармаш Л. В. – доктор філологічних наук, професор, професор
кафедри української літератури та журналістики імені професора
Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного
університету Г. С. Сковороди

Поліаспектність творчості Лесі Українки : збірн. наук. статей і
П49 тез. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 188 с.

УДК 821.161.2.09

© Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021

*Олівія-Вікторія Шульц,
магістрантка 1 року навчання
філологічного факультету
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц.
Н. В. Яремчук*

ПОЕТИКАЛЬНІ ПАРАДИГМИ НОВЕЛІСТИКИ Г. КОСИНКИ

Постановка проблеми. Григорій Косинка найяскравіше розвинув свій талант у новелістичному жанрі. Новела є справжнім витвором мистецтва лише в тому випадку, якщо вона має короткі, приховані яскраві штрихи, конкретні прийоми переказу та може викликати ширший спектр уявлень, ідей та поглибити почуття читача.

Світобачення митця є тим вирішальним, стрижневим чинником, від якого залежать вибір теми, коло життєвих проблем, порушених у творах, і особливості індивідуального стилю. Однак доречно досліджувати художню оригінальність його новел, функціональну різноманітність художніх засобів, мову творів, емоційну концентрацію та безпосередній зв'язок з домінуючою думкою художника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці Ю. Лавріненка, Я. Савченка, М. Жулинського, Г. Штонь, М. Наснка, В. Фащенко, Л. Кавун, О. Якимів, Н. Лаврусевич присвячені дослідженню творчості Г. Косинки. В них аналізуються особливості художнього мислення митця, міркування, з'ясовується авторський спосіб відображення світогляду через призму творчості.

Мета статті полягає в ґрунтовному вивченні поетикальної парадигми новелістики Г. Косинки.

За типом світобачення Григорій Косинка – реаліст. Це означає, що він сприймав довколишню дійсність такою, якою вона була, пізнавав цю дійсність, виходячи з реально існуючого.

Виклад основного матеріалу. Григорій Косинка був чесним перед собою і своїм народом. Він бачив світ недосконалим і часто жорстоким (згадаймо новелу «Серце»), але водночас прекрасним і неповторним кожної миті («Місячний сміх», «В житях», «Заквітчаний сон»). Його, як психолога, цікавила насамперед людина в цьому недосконалму, але прекрасному світі. Він любив її такою,

якою вона була – непричепурена, складна, часом неприваблива своїми вчинками. Через те переживав разом зі своїм героєм – селянином за його віковічну відсталість, духовну обмеженість, бажання погнатися за мінливими, ефемерними цінностями, неспроможність зрозуміти й захистити цінності істинні. Він і радів разом зі своїм героєм у ті нечасті світлі моменти важкого життя, і ніби прагнув зупинити їх навечно.

Григорій Косинка у своїй художній творчості не став ілюстратором гасел, пафосним оспівувачем довоколишньої дійсності. Правдиво писав про те, що найбільше йому боліло.

У новелах вибір художніх засобів завжди зумовлений письменницькою проблематикою. Тема війни, класової боротьби на селі, формування нової селянської свідомості в період історичних перетворень.

Перші новели Григорія Косинки органічно увійшли в загальну течію модерністських тенденцій, що з'явилися в українській літературі кінця дев'ятнадцятого – початку двадцятого століть у творчості Л. Українки, В. Стефаника, М. Коцюбинського, В. Винниченка, О. Кобилянської, та набули подальшого розвитку у вигляді стильових течій неореалізму, символізму, експресіонізму, імпресіонізму, футуризму.

Г. Косинка описував лише те, що сам пережив, добре знав, перепустив через своє серце. Його новели мають автобіографічну основу і безпосередньо пов'язані з його власним життєвим досвідом, накопиченим у тяжкій селянській праці, земських установах, військових конфліктах тощо.

У його доробку ми бачимо українського селянина в різних соціально-історичних іпостасях: заможним хліборобом, який хвилюється за своє добро, й злиденним бідняком, якому немає чого втрачати, відчайдушним борцем із порядками, розгубленим, зацькованим дезертиром, самовпевненим молодим анархістом. Кожен із них відстоює свою правду.

Григорій Косинка за характером був життєлюбом, оптимістом, гумористом. Ось чому так боляче відчував душею недосконалість світобудови та малість у ній, незахищеність звичайної людини. Це, звичайно, відобразилося на особливостях його поезики, творчого почерку.

Національна стихія у ситуаціях і характерах впізнається згодом із однієї авторської фрази, в якій простежуємо найтонші (як правило,

хитрі) висловлювання української душі або психологічно вмотивовані речення, роздуми-присуди. Фраза є в основному епічно-драматичним початком, але ліричного забарвлення не бракує.

Григорій Косинка випустив першу збірку новел «На золотих богів», яка не тільки узагальнила його ранні творчі пошуки, а й довела справді оригінальність прозаїка в літературі, він успішно опанував класичні традиції й крізь їх призму зміг зрозуміти сучасні проблеми та виробити власний стиль. Це передусім стосується найбільш зрілих творів у даній книжці (новели «На золотих богів», «Троєкутний бій»), темою яких стали пережиті події громадянської війни.

Новела «На золотих богів» розповідає історію битви, проте все-таки переможну. Однак ця очікувана, далеко не кінцева перемога давалася складною ціною.

Художній стиль мислення в новелі «На золотих богів» зазвичай романтичний. В. Фащенко писав, що романтичні образи людей та подій постають стислими фрагментами, поспішно змінюючись між собою, проте дана минуність не приховує концепції автора та суті речей.

Відображається вона в героїзації селянського завзяття та боротьбі проти північних завойовників («За спалені наші домівки, за кров побратимів та свободу нашу – вперед!...») та в демонстрації незмірності того горя та білю, які несли в українське село розбої та пограбування («...відступило військо золотих богів, й на місці запеклих боїв селянської свободи зосталась чорна руїна, полита сльозами, наче дощем...»).

Новела «На золотих богів» є імпресіоністичною, письменник фіксує емоційне, смислове та чуттєве вираження чогось, не складаючи картини, концентруючись на відповідній художній деталі, будуючи ілюзію недосконалості та ілюзію матеріальної плутанини. Складові частини новели розірвані, навмисно незавершені, й читач може бачити тільки те, що зовнішній глядач (автор) записав у відповідний момент дії.

Отож, ми звернули особливу увагу на творчий шлях та світоглядно-естетичну позицію автора. Завдяки архівним матеріалам та доступним друкованим джерелам можна скласти цілісне уявлення про трагічну долю письменника й літературознавця. Після тривалого періоду замовчування й штучного забуття Г. Косинка повернувся до

сьогоднішнього читача, який з подивом відкриває для себе художній світ талановитого письменника.

Висновки. Образність, що вкорінена в народний світогляд, а також композиційна збалансованість кожного твору Григорія Косинки дозволяють автору по-своєму висловити, індивідуалізувати та увиразнити створені ним характери та типи, вони сприймаються як народні, а відтак ситуації, у яких вони діють, сповнюються сильним гомоном народного життя та неповторним колоритом доби. Національна стихія у ситуаціях і характерах пізнається згодом із однієї авторської фрази, в якій ми чуємо найтонші (як правило, хитрі) висловлювання української душі або психологічно вмотивовані речення, роздуми-присуди. Фраза є в основному епічно-драматичним початком, але ліричного забарвлення не бракує. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні психологізму в новелістиці письменника.

Література

1. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя. Київ : Вища школа, 1990. 356 с.
2. Наєнко М. Григорій Косинка. Київ : Дніпро, 1989. 148 с.
3. Фашенко В. В. У глибинах людського буття : літературознавчі студії. Одеса : Маяк, 2005. 639 с.

*Тетяна Кулінська,
магістрантка I року навчання
філологічного факультету
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц.
Бандура Т. Й.*

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СВОЄРІДНІСТЬ РОМАНУ В. ШЕВЧУКА «СРІБНЕ МОЛОКО»

Постановка проблеми. Роман «Срібне молоко» Валерія Шевчука займає вагомe місце серед успішних літературних шедеврів української прози ХХІ ст. З перших сторінок твір захоплює читача поєднанням різномірних, інколи кардинально суперечливих жанрових форм. Автор використовує у своєму сюжеті пригодницькі й фантастичні елементи. Твір, поза всяким сумнівом, інтригує, змушує замислитися над плінністю життя, невизначеністю людської долі,